

KONKURENCES PADOME

Blaumaņa ielā 5a, Rīgā, LV-1011 ♦ Tālrunis 7282865 ♦ Fakss 7242141

L Ē M U M S

Rīgā

Nr. 25

2003.gada 04.jūlijā

(Prot. Nr.24, 5.§)

Par lietas izpētes izbeigšanu

Lieta Nr. 132/03/06/5

Par bezpeļņas organizācijas
sabiedrības ar ierobežotu atbildību
“Biomedicīnisko problēmu centrs”
19.03.2003. iesniegumu Nr.19.03.2003/1

Konkurences padome 19.03.2003. saņēma bezpeļņas organizācijas sabiedrības ar ierobežotu atbildību “Biomedicīnisko problēmu centrs” (turpmāk – BO SIA “Biomedicīnisko problēmu centrs”) iesniegumu, kurā norādīts, ka izdevuma “Latvijas Pediātrs” 2002.gada 9.numura publicētajā A.Šķestera rakstā “Murgi, puspatiesība un patiesība ap un par selēnu” ir sniegta nepatiesa, maldinoša, neobjektīva vai izkropļota informācija par produktu BIOENERGOSTIMS un BIOSTIMS izcelsmi, izstrādātājiem, ražošanu, realizāciju, izejvielu iegādi, lietošanas devām, sagaidāmiem lietošanas rezultātiem un ietekmi uz veselību.

Iesniedzējs norāda, ka ar maldinošas reklāmas un melu izplatīšanu izdevumā “Latvijas Pediātrs” ir celta neslava BO SIA “Biomedicīnisko problēmu centrs” preču zīmēm, preču nosaukumiem, kā arī organizācijas darbībai un tās amatpersonām. Iesniegumā bija izteikts lūgums izskatīt un izvērtēt *Reklāmas likuma vai/un Konkurences likuma* pārkāpuma faktus.

Konkurences padome izvērtējot iesnieguma saturu, uzsāka lietas izpēti par iespējamo Reklāmas likuma un Konkurences likuma pārkāpumu.

16.04.2003. Konkurences padome, pamatojoties uz Ministru kabineta noteikumu Nr.154 "Administratīvo aktu procesa noteikumi" 59.punktu, nolēma pagarināt lietas izskatīšanu līdz 2003.gada 19.maijam.

14.05.2003. saskaņā ar Ministru kabineta noteikumu Nr.224 "Konkurences padomes lēmumu pieņemšanas kārtība" 15.punktu Konkurences padome iepazīstināja iesniedzēju - BO SIA "Biomedicīnisko problēmu centrs" prezidentu B.Pitrānu ar lietu.

22.05.2003. Konkurences padomes sēdē tika uzklauts BO SIA "Biomedicīnisko problēmu centrs" prezidents B.Pitrāns un izvērtēts izteiktais viedoklis. Pamatojoties uz Ministru kabineta 29.04.2003. noteikumu Nr.224 "Konkurences padomes lēmumu pieņemšanas kārtība" 19.punktu, Konkurences padome 22.05.2003. nolēma pagarināt lietas izpēti termiņu līdz 2003.gada 19.jūlijam.

06.06.2003. Konkurences padome saņēma BO SIA "Biomedicīnisko problēmu centrs" iesniegumu Nr.060603-1, kurā izteikts lūgums izskatīt lietā Reklāmas likuma pārkāpuma faktus atsevišķi no Konkurences likuma.

20.06.2003. Konkurences padome saņēma vēl vienu BO SIA "Biomedicīnisko problēmu centrs" iesniegumu, kurā ir uzturēta prasība lietā izskatīt Reklāmas likuma pārkāpuma faktus.

03.07.2003. saskaņā ar Ministru kabineta noteikumu Nr.224 "Konkurences padomes lēmumu pieņemšanas kārtība" 15.punktu Konkurences padome iepazīstināja iesniedzēju - BO SIA "Biomedicīnisko problēmu centrs" prezidentu B.Pitrānu ar lietā iegūtajiem papildu dokumentiem.

Izvērtējot rīcībā esošo un papildu iegūto informāciju, kā arī ar lietu saistītos apstākļus atbilstoši Reklāmas likuma normām, Konkurences padome

k o n s t a t ē j a :

1. Daļā par Reklāmas likuma pārkāpumu.

07.04.2003. Lursoft datu bāzē iegūtā informācija liecina, ka BO SIA "Biomedicīnisko problēmu centrs" ir uzņēmējdarbība, kuras darbības veidi ir informācijas un literatūras ievākšana, apstrāde un apmaiņa, dziedniecības, bioenerģoterapijas un psihometrijas pakalpojumi, zinātniski pētnieciskais darbs, reklāma, izdevējdarbība, konsultācijas un u.c. statūtos paredzētā darbība.

Izdevums "Latvijas Pediātrs" ir bezmaksas zinātniski informatīvs izdevums (Reģ.N.000702559), tā galvenais redaktors ir E.Biķis un to izdod Latvijas Pediātru asociācija, tajā ievietotās publikācijas risina problēmas, kas saistītas ar bērnu veselības aizsardzību un medicīnisko aprūpi.

Reklāmas likuma 1.pants nosaka, ka: *"Reklāma ir ar uzņēmējdarbību vai profesionālo darbību saistīts jebkuras formas un jebkura veida paziņojums vai pasākums, kura nolūks ir veicināt preču vai pakalpojumu (arī nekustamā īpašuma, tiesību un saistību) popularitāti vai pieprasījumu pēc tiem".*

Ņemot vērā 06.06.2003. BO SIA "Biomedicīnisko problēmu centrs" iesniegumā izteikto lūgumu lietas izpētes gaitā izvērtēt atsevišķi zinātniski informatīvā izdevuma "Latvijas pediatrs" izdevēju darbību atbilstību godprātīgas reklāmas principiem, Konkurences padome nolēma izvērtēt, vai minētā masu informācijas līdzekļa izdevēji nav pārkāpuši Reklāmas likumā noteiktās normas.

Konkurences padome ir izvērtējusi izdevuma "Latvijas Pediatrs" redakcijas darbinieku un Konkurences padomes 31.03.2003. tikšanās laikā iegūto informāciju un secināja, ka "Latvijas Pediatrs" ir zinātniski informatīvs izdevums, ko izdod Latvijas Pediatru asociācija un nav domāts plašam lasītāju lokam, bet tiek izsniegts 850 pediatriem, kuri ir Latvijas Pediatrijas asociācijas biedri, bērnu iestādēm u.c. Izdevums ir bezmaksas un tiek saņemts arī pēc pieprasījuma (skatīt ierakstu izdevuma "Latvijas Pediatrs" aizmugures vāka iekšpusē). Izdevumā publicētā informācija galvenokārt ir domāta, lai to vērtētu un analizētu pediatrijas speciālisti.

Konkurences padomes rīcībā esošā informācija liecina, ka izdevuma "Latvijas Pediatrs" mērķi ir - informēt gan pediatrus, gan citus interesentus un Latvijas sabiedrību par bērnu veselības aizsardzības stāvokli, veicināt nepārtrauktas Latvijas pediatru pašizglītošanās iespējas, veicināt diskusijas par problēmām bērnu veselības aprūpē un to iespējamajiem risinājumiem, iepazīstināt Latvijas pediatrus un sabiedrību ar jaunumiem farmācijas tirgū u.c.

06.06.2003. BO SIA "Biomedicīnisko problēmu centrs" iesniegumā tiek minēts, ka A.Šķestera publikācija "Murgi, puspatiesība un patiesība ap un par selēnu" satur: "(..) daudzus maldinošus paziņojumus, kuri popularizē vienus selēnpreparātus ārstu vidē un noniecina vai nomelno citus".

Analizējot minētās publikācijas saturu, Konkurences padome vērtē to kā zinātnisku publikāciju, kas sniedz ieskatu par selēna lomu organisma imūnreakciju nodrošināšanā un tā pielietojumu dažādos selēna produktos. Turklāt tajā minētais ir pamatots ar 34 izmantotās literatūras avotiem. Publikācijā ar selēnu saistīto problēmu izklāsts neļauj secināt, ka tas ir rakstīts ar mērķi veicināt preču (selēna produktu) popularitāti vai pieprasījumu pēc tiem un, ka redakcijas un A.Šķestera nolūks bija reklamēt kādu no selēna produktiem.

Rakstā tiek iztīrāti organiskā un neorganiskā selēna pielietojuma mērķi un pieļaujamība, un kā vienīgais medicīniskiem mērķiem piedāvātais neorganiskā selēna preparāts Eiropā tiek minēts produkts "Selenase". Publikācijā tiek aprakstīti arī šī preparāta lietošanas mērķi, kas ir vispārējs septisks stāvoklis, politrauma, cerebrokrianiālā trauma, akūts pankreatīts, miokarda infarkts un tiek paustas bažas par to, ka neorganisko selēnu saturošo produktu lietošana lielās devās un bez ārsta uzraudzības varētu nodarīt kaitējumu cilvēka veselībai. Publikācijā tiek minēts, ka arī BO SIA "Biomedicīnisko problēmu centrs" ražotie selēna produkti satur neorganisko selēnu.

Konkurences padome secina, ka A.Šķestera rakstā "Murgi, puspatiesība un patiesība ap un par selēnu" pieminētais Vācijas kompānijas "Biosyn" preparāts ar nosaukumu "Selenase" netiek reklamēts patērētājiem, bet gan piedāvāts mediķu profesionālai izvērtēšanai.

Konkurences padome uzskata, ka vērā ņemams ir A.Šķestera izteiktais viedoklis (Konkurences padomes un A.Šķestera 25.06.2003. Sarunu protokols), ka katram

rakstam zinātniski informatīvos izdevumos ir jābūt zinātniskai publikācijai. Turpretī autoru A.Atlāvina un B.Pitrāna publicētajā rakstā "Selēndeficīta un tā seku profilakse riska grupās un stacionāros" medicīnas izdevumā "Ģimenes Ārsts" (Nr.6, 2002.) ir vienpusēji izklāstīta selēna problēma un tajā nav ietverts pretējais viedoklis. Vēl A.Šķesters, izvērtējot izdevumā "Ģimenes Ārsts" (Nr.6, 2002.) ievietoto A.Atlāvina un B.Pitrāna publikāciju, ir izteicis viedokli, par to, ka autori nav publicējuši nevienā starptautiskā izdevumā savus pētījumus. Turklāt šim rakstam nav pievienots izmantotās literatūras saraksts, kas pamatotu tā patiesumu. Vērā ņemams ir fakts, ka A.Šķesters ne 2002. gadā, ne arī šobrīd nav saistīts ar kādu uzņēmēj sabiedrību, kas ražo un izplata selēna produktus.

Konkurences padome secina, ka A. Šķestera raksts "Murgi, puspatiesība un patiesība ap un par selēnu" nav īpaši izcelts uz pārējo publikāciju fona, tas neatšķiras ne ar lielāku šriftu, ne savādāku formātu kā citi žurnālā ievietotie raksti. Publikācijā paustā informācija nav uzskatāma par paziņojumu vai pasākumu, kura nolūks ir veicināt preču vai pakalpojumu popularitāti vai pieprasījumu pēc tiem. Rakstā nav saskatāmas arī salīdzinošās reklāmas pazīmes.

Tādējādi Konkurences padome secina, ka preses izdevums "Latvijas Pediātrs" ir zinātniski informatīvs izdevums, tajā tiek risinātas šauras, specifiskas medicīnas problēmas, un A.Šķestera mērķis, uzrakstot zinātnisko publikāciju "Murgi, puspatiesība un patiesība ap un par selēnu", nebija reklamēt kādu selēna produktu, bet gan sniegt savu viedokli par medicīnas izdevumā "Ģimenes Ārsts" (Nr.6, 2002.) autoru A.Atlāvina un B.Pitrāna publicēto rakstu "Selēndeficīta un tā seku profilakse riska grupās un stacionāros". Līdz ar to minētā publikācija saskaņā ar Reklāmas likuma 1.pantā noteikto reklāmas definīciju nav uzskatāma par reklāmu.

2. Daļā par Konkurences likuma pārkāpumu.

Iesniegumā ir izteikts lūgums izvērtēt zinātniski informatīvā izdevuma "Latvijas pediātrs" izdevēju darbību atbilstību godīgas konkurences principiem. Konkurences padome izvērtēja, vai minētā masu informācijas līdzekļa izdevēji nav pārkāpuši Konkurences likumā noteiktos aizliegumus.

Saskaņā ar Konkurences likuma 18.panta trešās daļas 3.punktu: "Negodīga konkurence var izpausties šādās darbībās, ja to rezultātā ir radusies vai varētu rasties konkurences kavēšana, ierobežošana vai deformēšana: (..) nepatiesas, nepilnīgas vai izkropļotas informācijas izplatīšana par citu tirgus dalībnieku vai tā darbiniekiem, kā arī par šā tirgus dalībnieka ražoto vai realizēto preču saimniecisko nozīmi, kvalitāti, izgatavošanas veidu, īpašībām, daudzumu, noderīgumu, cenām, to veidošanas un citiem noteikumiem, kas var šim tirgus dalībniekam nodarīt zaudējumus".

Likums "Par presi un citiem masu informācijas līdzekļiem" ļauj jebkurai personai paust savus uzskatus un viedokļus, izplatīt paziņojumus presē un citos masu informācijas līdzekļos. Vienlaicīgi minētā likuma 7.panta piektā daļa paredz, ka ir: "Aizliegts publicēt informāciju, kura aizskar fizisko un juridisko personu godu un cieņu un ceļ tām neslavu". Savukārt minētā likuma 16.panta trešā daļa nosaka, ka:

“Redaktors (galvenais redaktors) atbild par masu informācijas līdzeklī publicējamo materiālu saturu”.

Latvijas Pediātru asociācija izdod zinātniski informatīvo izdevumu "Latvijas pediatrs" (Reģ.N. 000702559), bet Latvijas Ģimenes ārstu asociācija kopā ar Latvijas Lauku Ģimenes ārstu asociāciju izdod medicīnas izdevumu "Ģimenes ārsts" (Reģ.N. 00702609). Izdevuma "Latvijas pediatrs" galvenais redaktors ir E. Biķis (Latvijas Pediātru asociācijas prezidents, Latvijas Universitātes Medicīnas fakultātes Asociētais profesors), savukārt izdevuma "Ģimenes ārsts" galvenais redaktors ir Andris Lasmanis (Latvijas Ģimenes ārstu asociācijas prezidents).

Izdevuma "Latvijas Pediatrs" 9.numurā tika publicēts A. Šķestera raksts “Murgi, puspatiesība un patiesība ap un par selēnu”, kurā autors ir izteicis savu viedokli par medicīnas izdevumā Nr.6 “Ģimenes ārsts” publicēto A.Atlāvina un B.Pitrāna rakstu “Selēndeficīta un tā seku profilakse riska grupās un stacionāros”. A.Šķesters savā publikācijā izsaka viedokli, par to, ka B.Pitrāna ražotie produkti satur neorganisko selēnu, kas cilvēka organismam ir kaitīgs, kā arī to, ka Latvijā nav veikti pētījumi par BO SIA "Biomedicīnisko problēmu centrs" ražotā selēna produkta “Bioenergostims” lietošanu un pieļaujamajām devām, īpaši bērniem agrīnā vecumā.

31.03.2003. zinātniski informatīvā izdevuma “Latvijas Pediatrs” redakcijas darbinieki tikšanās laikā ar Konkurences padomes darbiniekiem sniedza informāciju, ka publicēšanai iesniegto materiālu recenzē redakcija un redakcijas padome, kuras sastāvā ir pediatrijas speciālisti. Lai pārliecinātos un iegūtu pamatojumu rakstā izvirzīto jautājumu atbilstības patiesībai, redakcija pieprasa, lai publicējamais materiāls tiktu papildināts ar izmantotās literatūras sarakstu. Iesniegtā manuskripta izskatīšana un izvērtēšana notiek aptuveni trīs nedēļas un vienu nedēļu ilgst tehniskie darbi, kas saistīti ar izdevuma iespēšanu.

Attiecībā par medicīnas izdevumā Nr.6 “Ģimenes ārsts” publicēto A.Atlāvina un B.Pitrāna rakstu “Selēndeficīta un tā seku profilakse riska grupās un stacionāros”, 31.03.2003. tikšanās laikā tika sniegta informācija, ka, iespējams, izdevuma redakcija nebija izvērtējusi izvirzītās selēndeficīta problēmas pētījuma pamatotību un nebija arī pieprasījusi literatūras sarakstu, pamatojoties uz ko tika izdarīti rakstā minētie secinājumi. Turklāt tika sniegta informācija, ka redakcija apsverot iespēju atsaukt šo rakstu.

Iesniegumā norādīts, ka izdevuma “Latvijas Pediatrs” galvenais redaktors apturēja raksta “Selēndeficīta un tā seku profilakse pediatrijā” publicēšanu izdevumā "Latvijas Pediatrs", neinformējot par to raksta autoru.

11.06.2003. Konkurences padome ir saņēmusi no izdevuma “Latvijas Pediatrs” galvenā redaktora E.Biķa 10.06.2003. vēstuli, kurā minēts, ka izdevuma "Latvijas Pediatrs" redakcija nav saņēmusi oficiālu pieprasījumu motivēt autoru A.Atlāvina un B.Pitrāna publikācijas "Selēndeficīta un tā seku profilakse pediatrijā" atteikumu un redakcijai nav laika privātai sarakstei. Minētajā vēstulē ir skaidrots, ka preses izdevumu praksē nav pieņemts recenzēt un atgriezt autoriem viņu iesniegtos manuskriptus un šī norma nav pretrunā ar reglamentējošo likumdošanu.

Minētajā vēstulē sniegta arī skaidrojums, ka autoru A.Atlāvina un B.Pitrāna publikācijā "Selēndeficīta un tā seku profilakse pediatrijā" izdevumā "Ģimenes Ārsts" paustajai informācijai nebija nedz zinātniska, nedz informatīva rakstura vērtības, nebija pievienots izmantotās literatūras saraksts, iztrūka profesionāla analīze, kā arī citi

elementi, bez kuriem nav iedomājama publikācija zinātniski informatīvā izdevumā. Turklāt saskaņā ar likumā par “Par presi un citiem masu informācijas līdzekļiem” noteikto, redaktors nevarēja uzņemties atbildību par minētā raksta saturu, jo, iesniegtā manuskripta saturs bija tendenciozi vienpusējs un tam piemita vairākas reklāmas produkta pazīmes. Bez tam raksta autori maldināja redakciju, informējot par savām zinātniskajām publikācijām, jo rūpīgas pārbaudes rezultātā tika konstatēts, ka ne A.Atlāvinam, ne B.Pitrānam pēdējo trīsdesmit gadu laikā nav bijusi neviena *zinātniska publikācija*, bet agrāko gadu publikācijas ar aplūkojamo tēmu nav saistītas ne tieši, ne pastarpināti. Turklāt redakcija atklāja, ka autori savā rakstā atsaucas uz nenotikušiem pētījumiem, ko var kvalificēt kā lasītāju un redakcijas darbinieku maldināšanas mēģinājumu.

Konkurences padome izvērtēja 03.07.2003. BO SIA "Biomedicīnisko problēmu centrs" prezidenta B.Pitrāna iesniegumā rakstīto un secināja, ka informācijai par A.Atlāvina un B.Pitrāna zinātnisko publikāciju skaitu un tajās aplūkotajiem pētījumiem nav nozīmes Konkurences likuma iespējamā pārkāpuma izskatīšanā.

Lai konstatētu Konkurences likuma 18.panta trešās daļas 3.punkta pārkāpumu ir jānosaka vai tirgus dalībnieki savā starpā ir konkurenti.

Tirgus dalībnieka jēdziens ir definēts Konkurences likuma 1.panta 9.punktā: “Tirgus dalībnieks - fiziskā vai juridiskā persona, līgumsabiedrība, kura veic vai gatavojas veikt saimniecisko darbību (..)”. Savukārt Konkurences likuma 1.panta 6.punktā termins konkurence ir skaidrots: “Pastāvoša vai potenciāla ekonomiskā (saimnieciskā) sāncensība starp diviem vai vairākiem tirgus dalībniekiem konkrētajā tirgū”.

Saskaņā ar likuma “Par presi un citiem masu informācijas līdzekļiem” 16.panta trešo daļu par laikrakstā kā masu informācijas līdzeklī publicējamo materiālu saturu atbilstību likumā noteiktajai kārtībai atbild laikraksta redaktors, kurš pēc sava tiesiskā statusa ir amatpersona, nevis tirgus dalībnieks. Tātad izdevuma “Latvijas Pediātrs” galvenais redaktors nav uzskatāms par Konkurences likuma 1.panta 9.punkta subjektu, jo minētā likuma normas var tikt attiecinātas tikai uz kāda konkrētā tirgus dalībniekiem. Konkrētā tirgus dalībnieks nav arī izdevuma "Latvijas Pediātrs" 9.numurā publicētā raksta “Murgi, puspatiesība un patiesība ap un par selēnu” autors A.Šķesters, kurš ne 2002. gadā, ne arī šobrīd nav saistīts ar kādu uzņēmējdarbību, kas ražo un izplata selēna produktus.

Līdz ar to Konkurences padome nav konstatējusi Konkurences likuma 18.panta trešās daļas 3.punkta pārkāpuma tiesiskā sastāva pazīmes.

Konkurences padome šādu argumentāciju ir jau izmantojusi vairākos lēmumos, kuros tika analizēta iespējamā negodīgās konkurences aizlieguma neievērošana saistībā ar masu informācijas līdzekļos publicētajiem rakstiem. Arī tiesa ir atzinusi par pareizu šādu Konkurences padomes pieeju, piemēram, Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas spriedums 2000.gada 7.novembrī lietā Nr.2-2124/8 “Par SIA “Daugavpils televīzijas komunikācijas” 01.11.1999. iesniegumu.

Ņemot vērā minēto un saskaņā ar Reklāmas likuma 1.pantu, 13.panta 1.daļu un 14.panta trešo daļu un Konkurences likuma 1.panta 6. un 9.punktu, 8.panta pirmās

daļas 2.punktu un 18.panta trešās daļas 3.punktu un Ministru kabineta noteikumu Nr.224 "Konkurences padomes lēmumu pieņemšanas kārtība" 16.punktu, Konkurences padome

nolēma:

1. Konstatēt, ka pārkāpums nav noticis zinātniski informatīvā izdevuma "Latvijas Pediātrs" redakcijas darbībās, publicējot A.Šķestera rakstu "Murgi, puspatiesība un patiesība ap un par selēnu" un izbeigt lietvedību lietas Nr.132/03/06/5 daļā par Reklāmas likuma pārkāpumu.

2. Izbeigt lietas Nr.132/03/06/5 izpēti daļā par iespējamo Konkurences likuma 18.panta trešās daļas 3.punkta pārkāpumu zinātniski informatīvā izdevuma "Latvijas Pediātrs" redakcijas darbībās.

Konkurences padomes lēmums ir pārsūdzams Rīgas pilsētas Centra rajona tiesā viena mēneša laikā no dienas, kad ieinteresētā persona uzzināja vai tai vajadzēja uzzināt par pieņemto lēmumu saskaņā ar 04.10.2001. Konkurences likuma 8.panta otro daļu, Latvijas Republikas Civilprocesa likuma Pārejas noteikumu 1.punktu un Civilprocesa kodeksa 24.-A nodaļu.

Priekšsēdētājs

P.Vilks